

Република Србија
Тужилаштво за ратне злочине

ИЗЛАГАЊЕ ТУЖИОЦА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ ВЛАДИМИРА ВУКЧЕВИЋА

Штокхолм, 22-23. фебруар 2005.

СЕМИНАР О МЕЂУДРЖАВНОЈ САРАДЊИ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ ПРОТИВ ОСУМЊИЧЕНИХ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ХРВАТСКЕ И СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

Потребе међудржавне сарадње везано за изручивање и трансфер поступака између Хрватске, Србије, Босне и Херцеговине - искуства, изгледи

Поштовани учесници, даме и господо,

Поздрављам вас у име Тужилаштва за ратне злочине и у своје лично име .

Захваљујем се организаторима на позиву за учешће на овом скупу.

Имајући у виду теме о којима овде расправљамо, те чињеницу да су учесници овог скупа представници правосуђа и тужилаштва регионалних држава, сматрам да је овакав скуп предуслов остварења пуне међурегионалне сарадње у поступцима против учинилаца кривичних дела ратних злочина.

У обраћању на семинару одржаном на Палићу, 28.-30. новембар 2004. године, оценио сам, а то је био, чини ми се, став и осталих учесника, да је међудржавна сарадња у региону нужна и неопходна за успешно процесуирање ратних злочина и да је то истовремено прилика да учесници оваквих скупова размењују мишљења, обављају консултације о релевантним правним питањима и да размењују непосредна искуства у кривичном гоњењу учинилаца ратних злочина, као и информације о постојећим материјалним и процесним законодавним решењима у земљама региона.

Када је реч о суђењима за ратне злочине почињеним у ратовима на просторима бивше Југославије, код свих релевантних фактора искристалисао се став да

поступци започети пред Хашким трибуналом, за оптужена лица са највишег нивоа одговорности треба да се заврше пред трибуналом, док сви остали процеси за ратне злочине, као и они који буду пренети на национална правосуђа, по члану 11.бис Правилника о поступку и доказима, треба да се одрже и окончају пред националним судовима.

Заједничким ангажовањем правосудних система све три земље, уз ближу сарадњу истражних органа, као и уз подршку међународне заједнице, може се утврдити пуна материјална истина и индивидуална кривична одговорност, без обзира на националну припадност учиниоца или жртве.

Код изложеног стања ствари у процесу успостављања пуне међурегионалне сарадње, када се ради о српском правосуђу, као претходно питање које се намеће јесте да ли постоје услови за организовање правичних суђења за ратне злочине у Србији?

Ако постојећа и будућа суђења окривљенима за ратне злочине у Србији анализирамо са аспекта стања материјалног и процесног законодавства из кривичних области, кадровске оспособљености српског правосуђа за овакву врсту суђења, као и са аспекта организационог, техничког и финансијског питања везаног за одржавање суђења-може се закључити да су испуњени предуслови за непристрасна и квалитетна суђења за ратне злочине у Србији.

- стање материјалног и процесног законодавства из кривичних области

До сада смо у више наврата говорили о проблему недостатка доказа и потребом измене законских прописа који до скора нису регулисали питање коришћења доказа изведених пред Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију.

С тим у вези, истакао бих само неке новине које ће у доброј мери помоћи ефикаснијем и много извеснијем вођењу поступака пред правосудним органима Републике Србије.

Доношењем Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине од децембра 2004. године у многостраном олакшан поступак доказивања увођењем важења прикупљених и изведених доказа од стране истражитеља Хашког Трибунала и пред домаћим судом. Ако се овој чињеници дода и чињеница прописана чл.3. наведеног закона, да су државни органи Републике Србије надлежни за вођење поступка против учинилаца кривичних дела ратног злочина која су извршена на територији бивше СФРЈ, без обзира на држављанство учиниоца или жртве, онда се може засигурно закључити да се у пуној мери показало да је оснивање Тужилаштва за ратне злочине и Већа за ратне злочине исправно и целисходно.

Овим законским изменама у великој мери олакшаће се посао тужилаштва. Добићемо прилику да у поступцима, и то како оним који нам буду пренети по правилу 11 бис Правилника о поступку и доказима, и оним поступцима који нам буду пренети од стране тужилаштва у фази истраге, тако и у поступцима које самостално покрећемо, користимо доказе који су већ прикупљени у складу са Статутом и правилником МКТ. Мишљења сам, да је оваква законска измена била неопходна која ће нам помоћи да у најскорије време покренемо неколико случајева о којима, због истраге која је у току, још увек не могу да говорим.

Другу измену законских прописа коју бих поменуо, а за коју сматрам да је такође важна, односи се на проширење надлежности Тужилаштва, коме је сада дата могућност да заступа предмете и у поступку по правним лековима.

Институт заштите сведока није на валидан начин регулисан у нашем правном систему, нити је у том правцу донет Закон којим би се то питање регулисало. Међутим, у контексту имплементације нашег позитивног законодавства Европском, што је и обавеза наше државе, пред скупштином Републике Србије у току је усвајање предлога Закона о заштити сведока и осталих учесника у поступку.

Као што вам је познато, до сада је постојао велики проблем са спремношћу сведока да учествују у поступку уколико се он одвија у другој држави. Тај проблем примећен је као заједнички за све земље у региону и као заједнички сведоцима без обзира на њихову националност и мислим да нам у недостатку стручних тимова за подршку таквим сведоцима недостаје још један додатни напор да би и тај проблем успешно решили.

Управо, овај закон требао би да пружи процесне претпоставке да се учесницима у поступцима за ратне злочине пружи законски уређена заштита, а његовим доношењем успешније ће се решавати проблем приступа сведоцима.

Додуше, Ово тужилаштво је у пракси у више случајева успешно реализовало заштиту одређених сведока. Заштита се односила како на заштиту физичког интегритета сведока, тако и на заштиту његове породице и материјалних добара. У недостатку конкретних законских решења у овој области Тужилаштво је овакву заштиту спроводило на основу одређених прописа ЗКП, као и на основу Упустава Министра УП о заштити важних личности, при чему је оваква заштита успешно спроведена, пре свега, захваљујући ванредним напорима како Тужилаштва, тако и радника Полиције.

Што се тиче питања регионалне сарадње са задовољством истичем Меморандум о регионалној сарадњи, који је потписан између представника Републике Хрватске и Србије, у Београду, на дан 5. фебруара 2005. године. Овај

споразум је још једна пређена степеница на путу ка ефикаснијој сарадњи у откривању и дефинисању свих околности под којима су се злочини на простору бивше Југославије десили.

Потписивањем овог споразума уређен је процес размене информација између тужилаштва ове две земље између осталог и у вези са кривичним делима ратних злочина. Овим споразумом обавезали смо се да ћемо међусобно размењивати обавештења, извештаје, документе и информације које доприносе истраживању ратних злочина.

Надам се да ће такав споразум ускоро бити потписан и са Републиком Босном и Херцеговином и са представницима тужилаштва УНМИК-а на Косову и Метохији.

- кадровска оспособљеност српског правосуђа за овакву врсту суђења

Српско правосуђе је на веома одговорном задатку. Полемише се да ли је оно способно да процесуира тако деликатне случајеве као што су ратни злочини. Сигуран сам да у њему постоје кадровски капацитети који се могу препознати управо у Тужилаштву за ратне злочине, Специјалном тужилаштву за организовани криминал, као и у већима Окружног суда у Београду за ратне злочине и организовани криминал, као и у другим тужилаштвима и судовима.

Рад Тужилаштва карактерише највиши професионализам, креиран селекцијом тужилаца највиших стручних и моралних особина, сви заменици Тужилаштва за ратне злочине бирани су из редова Јавног тужилаштва Републике Србије.

- организационо-техничка питања везана за одржавање суђења

Суђења за ратне злочине одржавају се у специјализованој згради за суђења високог ризика у Устаничкој улици у Београду. Зграда површине 6.000 квм опремљена је најсавременијом технологијом која је донирана од стране Владе САД. У самој згради уграђени су најмодернији сигурносни системи, преко 200 км каблова, као и сва потребна процесна помагала за суђења. Зграда располаже са три суднице које су компатибилне за најделикатније процесе организованог криминала и ратних злочина. Поред могућности давања исказа видео-конференцијом, зграда располаже и модерним медија-центром који може да прими 35 новинара. У њеном саставу налази се и притворска јединица Централног затвора.

Закључна разматрања

Тужилаштво за ратне злочине у Београду као и Веће за ратне злочине,

оспособљени су и спремни да предмете које Хашки Трибунал буде пренео у надлежност по Правилу 11 бис процесуирају уз пуно поштовање свих међународних стандарда везаних за материјално или пак процесно право, док је домаће правосуђе, у целини, адекватно припремљено за процесуирање предмета ратних злочина.

О томе сведоче и до сада вођени поступци, пре свега, о случајевима «Сјеверин», «Подујево», те другим случајевима у којима су оптужнице ступиле на правну снагу и који се морају окончати пред редовним судовима (пре оснивања Тужилаштва за ратне злочине), али у којима ово тужилаштво има активну улогу која се огледа у активном праћењу тока истих и пружању стручне помоћи тужилаштвима редовне надлежности.

Оцењујући свеукупно до сада вођене случајеве, може се рећи да су принципи независности и непристрасности испоштовани. Ово мишљење важи и за Врховни суд Србије који је случај «Сјеверин» и «Подујево» укинуо и вратио на поновно суђење. Наравно, ми из Тужилаштва за ратне злочине, стајемо на страну Окружног тужилаштва у Београду сматрајући да обе ове првостепене пресуде баш и нису морале бити укинуте, обзиром да су обележја кривичних дела утврђена и да оптужени као извршиоци нису спорни у својој улози, али судска одлука је да се поштује и по овом питању нема смисла даље говорити.

По нашој оцени наведени примери указују да је српско правосуђе, са манама и врлинама које поседује и кадровима којима располаже оспособљено и стручно и професионално да води овакве случајеве. То се показало и у првом случају а реч је о правоснажно завршеном поступку пред Окружним судом у Шапцу у 1998 години, па све до случаја «Овчара», који је пред пресуђењем. У овом последњем случају, проширујући истрагу и оптужбу показали смо да се извршиоци не могу сакрити ни побећи, у овом случају показана је умешност вођења кривичног поступка од тужиоца до судског већа. У овом поступку дошла је до изражаја инвентивност и ефикасност коришћења доказних средстава без обзира где су се налазили.

У прилог оваквој тврњи сведочи и чињеница да је оцена свих независних посматрача и међународних стручњака да су суђења, која су организована пред Београдским окружним судом, а касније и пред Већем за ратне злочине, организована и вођена у складу са међународно прихваћеним стандардима, и стандардима који су прописани одредбама правилника о поступку и доказима МКТ, у складу са начелима независности, правичности, изузетно професионално и ревносно. То само значи да је сврха вођења ових поступака била задовољења правде и пуно поштовање закона и да се ни у једном случају није ишло на изигравање правде, односно избегавање кривичноправне одговорности, те да су у највећој мери принципи нашег и међународног права –

независност и непристрасност у суђењу, као и право на правично суђење испоштовани у највећој могућој мери.

Међутим, иако је Тужилаштво и српско правосуђе са гледишта свих анализираних аспеката способно за процесуирање у предметима ратних злочина, треба имати у виду чињеницу да су се ратни злочини на овим просторима(бивше СФРЈ), по правилу, догађали на територији која сада није под јурисдикцијом државних органа који воде поступке против учинилаца тих злочина, и да се сведоци тих злочина, по правилу, налазе и имају пребивалиште ван подручја државе која злочине истражује.

Ове чињенице указују на нужност постојања регионалне сарадње, која би се, поред изнетог, састојала и у могућности и праву једне државе да изводи поједине истражне радње на територији друге државе у региону. На овај начин, надлежни државни органи у процесуирању ратних злочина имали би слободан приступ месту злочина, оштећеним и сведоцима С тим у вези, нарочито је важна сарадња држава у региону у погледу заштите сведока и жртава, као и сарадња у погледу размене доказних средстава путем међународноправне помоћи на регионалном нивоу, као и сарадња на линији домаће правосуђе – Трибунал у Хагу.

Ова сарадња мора бити директна сарадња свих стручних органа који су надлежни за гоњење и процесуирање учинилаца ратних злочина у свакој од држава у региону.Шта више мора се створити таква комуникациона мрежа са полицијом, тужилаштвом и судским властима у Хрватској, БИХ, Србији и Црној гори и Косову, како би се створио ефикасан механизам за тренутну размену информација, изјава сведока и других доказа, као и заштиту сведока.Потписивањем меморандума, таква сарадња успостављена је на релацији Србије и Хрватске. Заједничким напором правосудних система све три земље, као и уз подршку међународне заједнице, може се утврдити пуна материјална истина и индивидуална кривична одговорност, без обзира на националну припадност учиниоца или жртве.

Тужилаштво за ратне злочине развија и развијаће конструктивну и интерактивну сарадњу како са тужилаштвом Хашког Трибунала тако и са надлежним органима Републике Хрватске, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Дистрикта Брчко, као и са надлежним правосудним органима УНМИК-а на Косову и Метохији, професионално, са пуним уважавањем, у интересу правичности и задовољења правде.

ТУЖИЛАЦ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Владимир Вукчевић